

# اجتهاد

حیاتی، فلسفی، اجتماعی فکر غزته‌سی  
«اون یدنجی سنه تاسیسیه»

اداره‌خانه‌سی  
جفال اوغلنده «اجتهاد نه‌وی»

تلفون : استانبول ۸۶۵

نومرو ۱۴۸ — ۲۵ تموز ۹۲۲

Adresse  
Idjtihad Constantinople

Téléph: St. 865

25 Juillet 1922 — No. 148

## « قلبك كوزی »

محرری : اسماعیل حق دارالفنون مدرس‌النردن

صیغه ۴۸ — اوقاف اسلامیه مطبعه سی ۱۳۳۸

مدرس اسماعیل حق بكك كتـابنه بو اسم بك مستحق در : و اسماعیل حق بك ، قلبك كوزیه كورن و دماغ كوزیه كورنلك بك قولانی مظهر اولمادیقاری بر اصابت نظرله كورن بر محرردو . اسماعیل سمان اینر ، « سمای فراست‌دن ، سمای انفس‌دن اینر . ( قلبك كوزی ) كوچوچوك بر كتاب در . حسن ذوق و ذوق حسن ایله طبع اولونمش مینی مینی بر كتاب . فقط كوزده بك كوچوك بر عضودر . هله كوز بیکه‌دها كوچك بر قسم در . فقط كائنات اورادن كپر ، كائنات اونك سایه‌سندنه منكشف و مشهود اولور . « قلبك كوزی » ده ایله صحیفه‌لر وار ، كه كوز قادر ، كوز نوری قادر حساس و قیمتمنداردو . شو قناعتم لایزالدره ، كه جسارت‌سز هیچ بیوك بر ایش یاییلماز . مدرس اسماعیل حق بك یازیلرینه بو مزیتی افاضه ایده‌رك یازمشدر . عامه‌نك دوشونجه‌سنه و اعتقائنه قاشی كلن فكرلری ایله‌ری سورمكده‌کی شكوه ، استنزام ایندیکی جسارت‌دن منبعث در . بوندن سکنز طقوز سنه اول ، غالبا « بیوك دویغو » آدلی بر مجموعه‌ده بزم اداره مطلقه‌دن اداره مشروطیه كچمه‌من محتواسی عینی قالان و آنجاق اوزرنده‌کی یاقه‌سی دكیشن بر شیشه‌نك كچیریدیکی تبدل سطحی به مشابه در دیشدم . مدرس اسماعیل حق بك باقكز بو آجی حقیقی نه قادر داها كوزل و داها جسورانه سویله‌یور :

« مشروطیت انقلابی بر شكل انقلاب اولدی . سلطان حمیدی تختدن ایندرنلر حریتك سلطنتی سورمك ایسته‌دیلر . ۳۱ مارت اختلالی بو فكریه‌جیلره انقلابلرینك چوق سطحی اولدیفی اوكرندی ، بودفه انقلابیجیلر صارصلان مشروطیت بناسنی منور بروردو ایله طرتماق ایسته‌دیلر « مافرسز بر مشروطیت نه یار ارا ؟ » دبدیلر . اوصره‌ده بکی بر معارف حرکتی باشلادی : ( آوزوبا ) بی كورمش ذاتلر مکتبلر مزی « مراب اصولنج » اصلاحه تشبث ایندیلر . فقط مفكوره‌سز بر معرف ، روحسز بر جسد كیدی ! . یالکز علقك پره‌نسبلرینه ، یاخود دینك عقیده‌لرینه طونوان اسکی‌زیه‌نك مکتبلرده موقی بولونمايخه ، تربیه ایچون بکی بر قالب آراندی .

انقلابیجیلر روم ایلمده‌کی خاطرله‌لرینه صراحت ایندیلر صربلره ، باقارلره استقلاللری قازاندیران ملیت حسی اولوره بکی بر روحك منبئی اشارت ایندی . اولو بوملیق تاریخده بولدق صاندیلر : بر آراق اسكیلك مودا اولمشدی ، فقط بو تشبث‌ده در حال عكس تأثیرینی كوسته‌ربوردی . بکی حرکتی ادرتجام دینلیدی . ملیت‌جیلك تاریخچی دكل ، جالی ولایی لازم كله‌چی ، « اولو ماضیه دكل ، جانی حربه تمثیل اتمك » دوغرو اولاجاغی ایضاح اینلیدی . بوسوك قناعك تملی « اجتماعات » ایندی ، اجتماعات . ملی حیاتی ، ملی مقدراتی اداره به صلاحیتدار اولان بكانه . مثبت علم ایندی . دین ، دولت ، ملت ، استقلال مفهوملری هپ اونك چرچیولری ایچنده بر موجودیت و معقولیت قازانیوردی . . . اجتماعات عمده‌لری معیار کی الله طونارق مختلف مؤسسه‌لرده ، بالخاصه لسانده ، اقتصادده ، حكومتده تجربه‌لر یاپانلر كوردولی . غربیدر كه بونجه‌لر ك حاصلاتی اكثریا بوزوق چیقندی : ملی اقتصاد غیر ملی بر اختكاره ، ملی اسان صوبسز بر افاده دوندی ! بو حرکت ، نهایت بر كون تقدیر ایندیکی سیسته‌لر ك عقامتی ، تقدیس ایندیکی قهرمانلر ك ضلالتی كورونجه یاسندن ، قهر دن باشی دوندی ، اولدینی بره ییقلیوردی ! .

« حیات بوتون صمیمی شاعرلری كندی قلبی دیکله‌مكه ، مسعود دقیقه‌لرینك حظلری ، نشئه‌لری كبی قیزلرینك ، دوللرینك ، یتملرینك ، عللرینك یأسلری ، اضطرابلری ترنمه چاغیرییور ، صنعتكارلرینه ، كندیلری یاراتمانی كنانی ، پیغمبری ، ولی‌لری ، مجنونلری ، عشقی ، حرمتی ، استقبالی . . . هپ كندی وجدانلرنده بولمانی اسر ایدییور . . . »

( قلبك كوزی ) نده ایكنجی مقاله نك آدی بر ( حمله )

دره ، كه بر حمله شیرانه در . دیکله‌م :

« آرتق توركلر ؛ حكومتك اداره نك ، سیاستك مغلوب اولدینی بوتون جهه‌لردن دونك ، كریله‌مك ، كریله‌مك ، امنیتك ، سلامتك بولوندینی نقطه‌لره دایمق مجبوریتنده درلر . بونك ایچون تورك ملتی كندی دینك ، كندی اخلاقك كندی ادبیاتك خلاصه ، كندی حریتك قوتنه التیجا ایتلی ، كندی بنلكینی دویمالیدر دیورلر . فقط هانکی دین ، هانکی اخلاق ، هانکی ادبیات ، هانکی حرث ؟ ! . دینی اویله بر تلقی ایدیشمز وار كه مظنون و محكوم :

غربیجیلر ك نظر نده « مانع ترقی » ، بویوكلر بزمك قافاسنده بر معما ، كوچوكلر بزمك قافاسنده بر عقده . . . قورقوتان اولدیره‌ن ، تهیدینی ، انتقامی دائما بیلدیره‌ن ، فقط سه‌ویله‌ن ، منفی بر تلقی ! . . . دینك اویله معكوس بر تجلیسی كه اقراره ، اعتراضه دائر اولان هر حرکتی بونجیور ؛ قلبه ، عصیانه دائر اولان هر فریادی صوصدیرییور ؛ علمی ، اخلاقی ، حقوقی ، صنعتی آووجلری ایچنه آلمش صیقیور ، قیمه‌لر ایتور . . . »

تربیه من .. بوتون مکتبیلریمزه، عائله منزه بوتون حیاتمه  
دولان بوغوجی هوا! ..

داها محکوم، داها مسئول بر مؤسسه منزه که علم در ؛  
هنوز دوشونمکدن، دوشوندیکی کی سویله مکدن، دوشوندیکی،  
سویله دیکی کی باغیر مقندن عاجز! دینده تعصبه، اخلاقده  
ریاکارلقه، لسانده جانسزلقه، معماریده مسرفلکه مانع  
اوله جق بر قدرتی یوق! ..

✱

حیاتک ایرمانی اوچنچی مقاله در، کوزل در. «تحمل  
ایمان ایستر» دیبور، (عصیان) مهیج در. همان هر عصیان  
گی علوی در. (کربلایه کیدن درویش) : (دلستی  
مولانا) نک شو پارچه سنی بانا شدتله خاطر لانیور :

معتکفلر وارد، که آرسلا نه بکزرلر؛ معتکفلر  
وارد که تهورلری جهانک غضبیلری و عصیانلری بریره  
طویلار؛ معتکفلر وارد، که اوکلرنده حکمدارلر  
تیتیره لر. «[ ] (یشیل کوی) انسانک کوزلرینه  
مطلقاصیه جاق یاشلر کتیریر. بدبخت آناتولو، «ایرماقلرنده  
کفته مات بسته له نن، آناتولو! اولمک ایچون یاشایان آناتولو!  
اسماعیل حق بیکی دیکله یه لم :

«بو جانلی لوحه نک موضوعی اوج ساعت اوزاقده کی  
گویندن یتیم اوغلیله جاده یه اینن برقادینله چوجوغی .  
بوقادین ای و جودلی، یانیق چهره لی، قویو سیاه  
کوزلی، تیره ک سسلی، غایت کوزل بر والده ایدی .  
هر جله سنک باشنده بکا «قارده ش!» دین بوقادین، بویوک  
محاربه ده شهید دوشن برنفرک دولودر . اوفاق و کدرلی  
اوغلانک النده کی سپتده مارول واردی ؛ صاعق ایچون  
ایندیر دکلری سویله دیلر . بوواتلره مشتری بولق ایچون  
بورالره قادار یالین آباق کلشلدی ..

آناتولی : دالغه لرک حدتنه، قلبمک شدتنه رغماً  
هپ بویله یاشماق ایچون چالیشان، اسمر داغلر، عاصی  
نهرلر، چوراق اووالر مملکتده راحت یوزی کورمه مک  
ویشیل هیج برکویه قاووشماق اوزره، یالکیز تاریخ،  
شرف و روح ایچون چالیشان انسانلر مملکتیدر.»

بن بر کیجه بو کوچوک و هیجانلی کتابی بر باردق  
شراب ظهور نوش ایدر کی، ایچدم و مست اولدم. بر قاج

(\*) دلستی مولانا صحیفه ۹۴.

بر اخلاقز وارکه امرلرینک، قاعده لرینک بوتون  
ادعاسنه رغماً ایکی یوزلی بر اخلاق! حریت دیبور،  
اسارت بکله یور! حق دیبور، شقاوتی بسیله یور! ملت  
دیبور، کندینی دوشونور! بوتون معناسیله ایکی یوزلی  
یالانچی، قوتدن، شدتن، امردن، جبردن قورقان بر  
اخلاق! قورقو، تضییق اولمایان یرلده چکیشدیر یور؛  
لکن اک اوفاق بر تضییق کورونجه سجده ایدیور؛  
یالانچی، ایکی یوزلی، چوروک، بر اخلاق! بر اخلاق که  
بویوکلری، قهرمانلری تقدیس اتمه یور؛ منفعتدن،  
کیسه دن، معده دن باشقه بر معبود طانیما یور، مأموریتجه لکدن  
طرف کیر لکدن، دالقاو و قلقدن باشقا بر معبد بیلمه یور! ..  
بر لسانز وارکه تمامیه ساخته : سسلی ترکیلری،  
رنکلی تشبهلری، پارلاق جمله لری، یاخود بونک بوسبتون  
عکسنه اولارق : کوز یاشی دوکهن آغلایان سوزلری،  
تورکجه کله لری، ساده ترکیلری، صویمز تشبهلریله  
یاپمه، یالانچی بر ادبیات! .. بر ادبیات که تاریخدن،  
جغرافیدان بحث ایدیور، چیندن ژاپوندن رنک  
آلیور، یونان قدیمدن، فرنکدن قوقو کتیر یور،  
فقط باصدینی یری بیله کورمه یور؛ کولیور، آغلایور،  
صبرلایور، طاشیدیور، جوشیدیور، فقط کندینی بیله  
قاندیراما یور؛ کوستریشچی بر ادبیات! ..

صوکر! بر موسیقی؛ یا دیانجه لیرک سسی کی  
اویوشدیران، یاخود شیاریق چوجوقلر کی عارسزلاشان  
بر موسیقی! دوغری نک، اینک، کوزلک یاشادینی  
بوتون مجلسلردن قاچان، میخانه لره، رزالتخانه لره صوقولان  
بر موسیقی! .. علمک، حیاتک حضورنده «بن وارم!»  
دیه جک قادار نفسنده اعتبار بولمایان، تعظیمدن، تکریمدن  
محروم قالان بر موسیقی! ..

صوکر! بو یالانچی، خسته حیاتمزک ینه خسته،  
سقط مفکوره سنی طاشیان تربیه من! طبیعتک اک جانلی  
چوجوقلری هر کون بر درجه داها میسکینه شدیرن،  
نسلمزک اک یارایچی استعدادلری هر کون بر صورتله  
کورله تن، حق کورمه دن ظلمی اوکره تن، دوغری یی  
کوسترهمدن اکری یی تلقین ایدن، قوت، استبداد  
قارشیننده حقه، حریته بویون اکیدرن، اسیر وریاکار

ویرایش اولمسی بو طرز تلقیمیزی تأییدیه بالعمامه مابلغ کافی در . منافق ، دیاکار ، بدخواه و بد اعمال کمپسه لردنه دین یوقدر .

دینه مقننه یا کلمه دوشونوسلر :

« بیرچوق کیمسه لر نظرلنده ، دین مراسم خارجه دن عبارت بر تشکیلاتدر .

بو کیمسه لر دینی ، ظاهری حیاتمه متعلق اوامر و نواهی بی احتوا ایدن بر مجموعه قوانین تلقی ایدرلر .

دینه ، بو اعتبارله اعتقاد ایدنلرک ، اک بویوک اندیشه سی ، دینک تعیین ایتدیکی مراسم خارجه یی ، نمازلی ، اوروجلی ، دعا و آیینلری وقتنده ، حتی دقیقه سی دقیقه سنه اجر ایتکدر .

شخصیت اخلاقیه لرینک اصلا اشتراک ایتدیکی فرائض دینه نك میخانیککی صورتده اجراسیله دینی مشغله لری ختام بولمشدر . حیات دینه ایله علاقه لری عبادتخانه لرده کچر دکلی زمانلره منحصر در . اخلاق قایغوسی اونلر ایچون بوش بر مفهومدر . یلان یره یمین ایتک ، حتی اون یاره لی منفعت ایچون طاریتارنده حیلل ایتک دیندارلق حیاتلری اصلا رنجیده ایتمز . زیرا نمازی وقتنده قیلمش ، عبادتی اصول وارکانه موافق اولارلق ایضا ایتمشدر . اساساً اعتیاد تأثیریه ، کور کورینه اجرای عمل ایدن بر آلت وضیعتده ، دینک حیاتده کی موقعی ، دینک شخصیت اخلاقیه ایله مناسباتی اونک دائرة تعقل ووظائف خارجنده قالیر . افعال و حرکاتنده کی حقسنزقلر ، حیلل کارقلر ، دینک علوی مقصدیه ناصل اوزلاشه بیله . جکلی تدقیق ایتمز ، مراسم خارجه یی حرفی حرفنه اجرا ایدر ، فقط حیاتی اصلا دوشونمز ، آقشام اولرنده ، بوتون بر کونک معاملات و مناسباتنک موازنه حسابیه سی ذهنلرندن کچرکن ، او کونکی ، حیللرک ، طمع کارقلرک حجابی دکل ، میخانیککی برصورتده ، وقتنده قیلمش نمازلرک ، وقتنده اجرا ایدلش دعا و آیینلرک غرورینی درخاطر ایدرلر . . . . دینی بونقطه نظر دن تلقی ایدنلر ایچون ، حیات نه قدر حجاب آور ، نه قدر ریا ایله طولودر ، دین استهداف ایتدیکی علوی مقصدیه ، شبهه یوق که بو تلقی دن چوق آیریدر .

دقیقه صوکره روحی عطشان و دوخشان حس ایتدم .  
Petits poèmes en pros Baudelaire  
بیلیوته ک نورنانت دن چکدم . تمام یکریمی سنه اول او قودیم  
و آرتق کوزلو کسز او قویا مادیم اینجه یازیلی صحیفه لرنده  
قلبک کوزلرینی کزدیردم . کنج مدرس اسماعیل حتی  
بکک وولقان یایمان آتش وحرارتی پک فیاض و مؤثر  
بولیورم . بریانار طافی اولماق و بونا حاکم اولماق انسان  
ایچون شاعر لکک فوقنده بر مظهریت دکلدر ؟ بیلم .  
۲۰ مایس ۱۹۲۲

دینه ندر ؟

محرری : لطفی لونیان — صحیفه ۱۶ — استانبول ۱۹۲۲  
بو عنوانه پروفیسور لطفی لونیان افندی کوچوک  
بر کتاب نشر ایتدی . « اخلاقیات دینه کتبخانه سی » نك  
بوایلک کتابچه سی شایان دقت و یوکسک فکر لرله دولودر .  
مطلق و عمومی صورتده دینک یوکسک لیلدیکنی داها  
دو غروسی « دین » ده کی اصلی و حقیقی یوکسک لکک  
اورته یه قوندیغنی کورنجه ، کولکنده اعتلا و اعلا اشتیاقدن  
داها عالی بر اشتیاق و حظ بولونمایانلر نه قادر مسعود  
اولیور !

لطفی افندی ، لوندرده درت سنه قالارلق الهیات  
تحصیل ایتش کنج بر وطنداشمزد . شو کوچوک کتاب  
نه قادر بویوک و تمیز دوشوندیکنی آکلامق ایچون  
کافی در ، صحیفه لرینی بویوک حظ روحانی ایله او قورکن  
بعضی سطرلرینک آلتنه خط دقت چکدم . بونلری سینه  
( اجتهاد ) ه نقل و قارئلرینه عرض ایدیورز .

کورونیورکه بو تتبع و ملاحظه ده حاکم اولان  
پره نسیب صالح و صلاح بشردر ؛ عبادالله صورت  
عمومیه ده مسعود اولمسی ایملک و دو غرولق یولنه  
کیرمه سی در . نیته کیم بزم شوارع اعظم افندمرک  
اوصاف ایمان میانه اخوان بی جنسه یعنی بوتون انسانی  
آدمه خیر خواهلی و خیرکارلقی ادخال ایتش وه لایؤمن  
احدکم حتی یحب لایحه ما یحب لنفسه . بویورمش اولمسی  
دخی هر پیغمبرک ، هر دینک عینی مقصد رحمانی تعقیب  
ایتش اولدیغنی کوسته ریر .

دین نه در یارسول الله ؟ سوائله حسن خلقدرد جوابنک